

۲۳۸۷۹۲۵

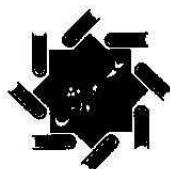
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حقوق تجارت بین المللی

www.ketab.ir

تالیف:

دکتر علی فراهانی مجد

سرشناسه	:	فراهانی مجد، علی، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	:	حقوق تجارت بین‌المللی / نویسنده علی فراهانی مجد.
مشخصات نشر	:	تهران: انتشارات علم و دانش، ۱۴۰۱
مشخصات ظاهری	:	۱۶۴ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۵۲۰۲-۲۱-۴
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۱۶۴
موضوع	:	International trade law حقوق تجارت بین‌المللی International credit facility تسهیلات اعتباری بین‌المللی International investment تسهیلات اعتباری بین‌المللی Iranian rights -- حقوق ایران
رده بندی کنگره	:	BP۱۹۰/۶
رده بندی دیویی	:	۶۵۸
شماره کتابشناسی ملی	:	۸۸۵۶۵۵۱
اطلاعات رکورد کتابشناسی	:	فیا

www.ketab.ir

نام کتاب • حقوق تجارت بین‌المللی

مؤلف • علی فراهانی مجد

ناشر • علم و دانش

نوبت چاپ • اول، ۱۴۰۱

صفحه آرای • محمد تیموری

چاپ • علم و دانش

تیراژ • ۵۰۰ جلد

قیمت • ۱۶۰ هزار تومان

آدرس: تهران، میدان انقلاب، بین خیابان اردیبهشت ۱۲ فروردین پاساژ اندیشه، طبقه همکف

تلفن: ۶۶۴۱۵۴۶۰-۶۶۴۱۵۴۵۹ موبایل: ۰۹۱۲۳۵۸۷۶۰۵

ایمیل: teymori_۱۳۵۵@yahoo.com

سایت: www.elmo-danesh.ir

فهرست

۱۹.....	فصل اول بیع بین المللی (واردات)
۲۰.....	مبحث اوّل - کلیات
۲۱.....	مبحث دوم - پیشنهاد مقدماتی و شرایط بیع بین المللی
۲۲.....	مبحث سوم - ایجاب قطعی
۲۳.....	مبحث چهارم - محل و تاریخ انعقاد معامله
۲۵.....	مبحث پنجم - تحویل (شرایط و محل آن)
۲۵.....	آثار حقوق تحویل
۲۷.....	مبحث ششم - تطبیق کالای تحویلی با مشخصات مندرج در قرارداد (قبول نهایی)
۲۷.....	الف - تطبیق کالا از لحاظ مقدار قراردادی
۲۸.....	ب - تطبیق کالا از لحاظ نوع محموله
۲۸.....	ج - عیوب پنهان
۳۰.....	مبحث هفتم - شرایط اساسی قراردادهای خرید کالا از خارج کشور (خرید کالاهای آماده)
۳۱.....	۲ - افتتاح اعتبار
۳۳.....	مبحث هشتم - شرایط عمومی قرارداد گشایش اعتبار بانکی
۳۴.....	مبحث نهم - رهن تجارتي
۳۵.....	الف - ملاحظات کلی
۳۶.....	۱ - لزوم قبض مال مرهونه
۳۷.....	۲ - عین معین بودن مورد رهن
۳۸.....	۳ - لزوم ثبت سند رهنی
۳۹.....	مبحث دهم - خرید کالاهای غیرآماده - سفارش مخصوص
۴۱.....	۳ - ضمانت حسن انجام کار و رفع نقص
۴۲.....	۴ - خسارت مربوط به تأخیر در تحویل
۴۲.....	۵ - شرایط فسخ قرارداد
۴۳.....	۷ - شرایط افزایش قیمت ها

- مبحث یازدهم- مسائل کلی حقوقی در مورد قراردادهای تجارتی بین‌المللی..... ۴۵
- ۱- قانون حاکم بر اسناد تجارتی ۴۵
- الف- قانون حاکم بر شرایط اصلی تنظیم برات و تعهدات ناشی از برات ۴۶
- ب- قانون حاکم بر انتقال اسناد تجارتی..... ۴۷
- ۲- ایفای تعهدات مالی بین‌المللی..... ۴۸
- الف- اشکال مربوط به مفهوم واحد پول ۴۸
- ب- تأثیر تنزل یا افزایش ارزش پول ۴۹
- ج- شرط پرداخت به طلا ۵۰
- مبحث دوازدهم- صادرات..... ۵۱
- ۱- کلیات ۵۱
- ۲- مقررات ارزی ۵۲
- ۳- موجبات تشویق صادرات ۵۳
- ۱- معافیت‌های مالیاتی..... ۵۴
- ۲- تسهیلات اعتباری برای صادرکنندگان ۵۴
- ۳- تضمین صادرات..... ۵۴
- فصل دوم قوانین متحدالشکل مربوط به تجارت بین‌المللی..... ۵۷
- قوانین مت مربوط به تجارت بین‌المللی..... ۵۸
- ب- تعهدات فروشنده..... ۵۹
- ۱- تعهد به تحویل:..... ۵۹
- ج- عدم تطبیق کالا ۵۹
- د- تعهدات خریدار ۶۰
- هـ- تبری از مسئولیت..... ۶۰
- و- آثار فسخ قرارداد..... ۶۰
- ز- مسئولیت خطرات مترتبه ۶۱

قراردادهای نمونه	۶۲
نقش حقوقدانان	۶۳
۱- جنبه مشورتی	۶۳
۲- جنبه استنادی	۶۴
فصل سوم تسهیلات اعتباری بین‌المللی	۶۵
تسهیلات اعتباری بین‌المللی	۶۶
مبحث اول - قراردادهای پایایی و پرداخت	۶۶
مبحث دوم - وام‌های خارجی	۶۸
الف - اعتبارات دولتی	۶۹
طبیعت تعلیقی قراردادهای مالی	۷۰
مسئله قانون حاکم و نحوه رسیدگی به اختلاف حاصله	۷۱
ب - اعتبارات به بخش خصوصی	۷۲
فصل چهارم سرمایه‌گذاری بین‌المللی	۷۵
مبحث اول - مقدمه:	۷۶
الف - تشکیل شرکت‌های فرعی	۷۶
ب - تشکیل شعبه	۷۷
ج - سرمایه‌گذاری غیرمستقیم	۷۷
مبحث دوم - شرکت‌های خارجی در ایران	۷۹
الف - شناسایی شرکت‌های خارجی در ایران و شرایط فعالیت آن‌ها	۷۹
ج - بانک‌ها و شرکت‌های بیمه خارجی	۸۱
د - قانون حاکم بر شرکت‌های خارجی	۸۲
۱- از نظر پرداخت مالیات:	۸۲
هـ - شرکت‌های خارجی که به موجب قوانین خاص در ایران فعالیت می‌کنند:	۸۴
و - قانون حاکم بر سازان قانونی شرکت:	۸۴

- مبحث سوم- قراردادهای منعقدہ بین دولت و تبعہ خارجی (سرمایہ گذاری مختلط)..... ۸۵
- الف- ماہیت حقوقی امتیازنامہ..... ۸۵
- ب- قانون حاکم بر قراردادهای مختلط..... ۸۶
- ج- تأثیر مسئلہ مصونیت دولت از اقامہ دعوا و عملیات اجرایی نسبت بہ موضوع..... ۸۷
- ۲- نظریہ رد مصونیت..... ۸۹
- ۳- نظریہ مصونیت محدود..... ۸۹
- مبحث چہارم- حمایت اموال بیگانہ (سلب مالکیت از اموال بیگانہ)..... ۸۹
- الف- آیا سلب مالکیت فقط در حدود مصالح عمومی جائز است؟..... ۹۰
- ب- میزان و نحوه پرداخت خسارت..... ۹۱
- ج- تحولات جدید موضوع در حقوق بین المللی..... ۹۳
- د- تدابیر عملی..... ۹۵
- هـ- موازنہ حقوق ایران..... ۹۶
- مبحث پنجم- ورشکستگی در روابط تجارتی بین المللی..... ۹۹
- الف- نظریہ صلاحیت انحساری دادگاہ اقامتگاہ تاجر..... ۱۰۰
- ب- صلاحیت دادگاہی کہ ابتدا بہ امر ورشکستگی رسیدگی نمودہ است..... ۱۰۱
- ج- تعارض احکام ورشکستگی در روابط تجارتی بین المللی..... ۱۰۱
- د- تعارض مقررات حاکم بر امر تصفیہ ورشکستگی..... ۱۰۲
- فصل پنجم مراجع حل اختلاف در تجارت بین المللی..... ۱۰۵
- مراجع حل اختلاف در تجارت بین المللی..... ۱۰۶
- قسمت اول- صلاحیت بین المللی..... ۱۰۷
- مبحث اول- مبانی صلاحیت بین المللی..... ۱۱۰
- الف- صلاحیت مبتنی بر تابعیت (سیستم فرانسوی)..... ۱۱۰
- ب- صلاحیت مبتنی بر حضور در حوزہ صلاحیت یا ابلاغ بہ شخص..... ۱۱۲
- ج- دادگاہ اقامتگاہ خوانندہ..... ۱۱۳

- د- وجود رابطه قاطع بین دادگاه و موضوع دعوی ۱۱۶
- ه- صلاحیت دادگاه محل فعالیت ۱۱۷
- و- مبانی ناستوار صلاحیت بین‌المللی ۱۱۸
- ز- صلاحیت متقارن ۱۱۹
- مبحث دوم- صلاحیت بین‌المللی از لحاظ حقوق ایران ۱۲۰
- ب- موارد صلاحیت انحصاری دادگاه ایرانی ۱۲۲
- قسمت دوم- شناسایی و اجرای محاکم خارج ۱۲۳
- مبحث اول- ملاحظات کلی ۱۲۳
- ۵- نظریه شناسایی محدود (تجدیدنظر ماهوی) ۱۳۰
- مبحث دوم- اختلاف بین شناسایی و اجرای احکام ۱۳۱
- مبحث سوم- مسائل قابل بحث در مورد شناسایی و اجرای احکام ۱۳۳
- مبحث چهارم- موانع اجرای حکم ۱۳۸
- ۱- نامنظم بودن رسیدگی و سلب حق دفاع ۱۳۸
- ۲- مбайنت رأی یا نظم عمومی ۱۳۸
- ۳- تقلب در تحصیل رأی ۱۴۰
- ۴- تعارض احکام ۱۴۰
- ۵- مطرح بودن همان دعوی در محکمه ایرانی ۱۴۱
- مبحث پنجم- رویه حقوق ایران ۱۴۲
- دستورالعمل صادره از طرف وزارت دادگستری در مورد اجرای احکام ۱۴۲
- اول در مورد اجرای احکام خارجی ۱۴۲
- دوم- در مورد اسناد خارجی ۱۴۳
- قسمت سوم: داوری تجارتي بین‌المللی ۱۴۴
- الف- بحث اجمالی راجع به داوری تجارتي بین‌المللی ۱۴۵
- ب- اجرای آراء داوری خارجی در ایران ۱۴۶

۱- رسیدگی مقدماتی	۱۴۶
۲- موانع اجرای رأی داوری خارجی	۱۴۷
ج- داوری تجارتي بين المللی ضمن عهدنامه‌های دوجانبه	۱۴۸
فصل ششم بازاریابی بین الملل	۱۵۱
اهداف فصل:	۱۵۲
محیط بازاریابی بین الملل	۱۵۲
(۱) نظام تجارت بین الملل	۱۵۲
(۲) بررسی محیط اقتصادی	۱۵۳
(۳) بررسی محیط سیاسی - قانونی	۱۵۴
(۴) بررسی محیط فرهنگی	۱۵۵
تصمیم درباره ورود به بازارهای خارجی	۱۵۵
تصمیم درباره انتخاب بازار خارجی	۱۵۶
تصمیم درباره نحوه ورود به بازار خارجی	۱۵۷
تصمیم‌گیری درباره برنامه بازاریابی	۱۵۸
تصمیم درباره سازمان بازاریابی	۱۶۱
مطالعه موردی	۱۶۲
شرکت صانع	۱۶۲
منابع :	۱۶۴

پیشگفتار

حقوق تجارت بین‌الملل مجموعه‌ای است از اصول، قواعد و مقررات حاکم بر روابط تجاری و بازرگانی اشخاص و شرکت‌های بازرگانی در عرصه بین‌المللی که از قوانین و کنوانسیون‌های بین‌المللی، عرف تجاری بین‌المللی، رویه‌های تجاری و امثالهم تشکیل می‌شود. قاعده گذاری‌ها در حقوق تجارت بین‌الملل همواره به دنبال این است تا نقش مداخله گرایانه و سلطه جویانه دولت‌ها را بر روابط بازرگانی اشخاص محدود سازد و آن را در چهارچوب مشخصی تعریف کند چرا که هر نوع مداخله دولت‌ها می‌تواند مانع جدی برای ثبات در روابط بازرگانی باشد.

دولت‌ها همواره تمایل دارند تا با مقررات ارشادی که بر تجارت تحمیل می‌کنند ابتکار عمل و آزادی را در این حوزه‌ها از آن خود سازند. مثلاً دولت‌ها با درک متفاوتی که از فعالیت‌های تولیدی دارند می‌توانند به بهانه حمایت از تولید و صنایع داخلی، دامنه و شیوه سرمایه‌گذاری خارجی را محدود سازند و دولتی دیگر می‌تواند با درک مزیت نسبی شرایط مساعدی را در جهت حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی تعریف نماید.

مهم‌ترین هدف حقوق تجارت بین‌الملل نظم دهی و منسجم کردن روابط بازرگانی در سطح فراملی است تا تجار و بازرگانان و شرکت‌های بازرگانی بتوانند با پیش‌بینی ریسک‌های تجاری و در نظر گرفتن قواعد حاکم بر فعالیت خود به رونق تجارت و کسب‌وکار بین‌المللی کمک کنند.

یکی از موضوعاتی که اشخاص در روابط تجاری بین‌المللی باید مورد توجه قرار دهند محدودیت‌های حاکم بر صادرات و واردات کالا و مبادلات ارزی است و این موضوع کاملاً در حیطه اختیار و تصمیم‌گیری دولت‌ها قرار دارد. انتظار می‌رود که شرکت‌های تجاری و تجار با بهره‌گیری از خدمات حقوقی از آخرین تصمیمات دولت‌ها در این خصوص آگاهی یابند. بسیاری از تولیدکنندگان ایرانی به واردات مواد اولیه از کشورهای دیگر می‌پردازند که این امر آن‌ها را از دانستن نکات یک قرارداد تجاری بین‌المللی معاف نمی‌سازد.

موسسه حقوقی بیان امروز یکی از مؤسساتی است که در این حوزه خدمات حقوقی ویژه به تجار و شرکت‌های بازرگانی ارائه می‌دهد.

تعریف قرارداد بین‌المللی

قراردادها برای آنکه به عنوان یک قرارداد بین‌المللی شناخته شوند باید دارای یک عنصر

خارجی باشند. این عنصر خارجی می تواند تابعیت طرفین یک رابطه قراردادی، محل انعقاد قرارداد، محل اجرای تعهدات قراردادی یا محل انجام تعهد باشد.

اصولاً، همان شرایطی که برای صحت قراردادها در ایران وجود دارد نسبت به قراردادهای بین المللی هم کمابیش قابل اعمال است. گفتگو و توافق طرفین در خصوص موضوع قرارداد، بحث در مورد تضامین قراردادی و ... همان طور که در یک قرارداد داخلی لازم است در یک قرارداد بین المللی نیز ضرورت دارد.

اصول تنظیم قراردادهای بین المللی

• انتخاب عنوان دقیق قرارداد؛

• رعایت استانداردهای حرفه ای در تنظیم بندهای قرارداد : به عنوان مثال لازم است مشخصات طرفین قرارداد کامل، دقیق و قابل استناد باشد. یکی از مهم ترین کارهایی که در تنظیم قراردادهای بین المللی باید مورد توجه مشاوران حقوقی قرار بگیرد احراز هویت طرفین قرارداد است. تبیین و تشریح دقیق موضوع قرارداد که مورد توافق طرفین قرار گرفته است و توجه به این امر که موضوع نباید با قوانین ملی طرفین و قوانین بین المللی در تضاد و تعارض باشد.

• پیش بینی تعهدات و مسئولیت های طرفین به صورت دقیق، ضمانت اجرای عدم ایفای تعهدات قراردادی، نحوه جبران خسارت در قرارداد، پیش بینی تضمین قراردادی، شیوه حل و فصل اختلافات به نحوی که برای قرارداد مناسب باشد،

• پیش بینی مدت زمان معقول و مناسب برای قرارداد؛

• محل انعقاد قرارداد، محل تحویل کالا یا ارائه خدمت و به صورت کلی محل انجام تعهدات قراردادی باید مشخص و صریح باشد؛

• نحوه انجام تعهدات قراردادی یا نحوه تحویل کالا و خدمت و روش های پرداخت بین المللی؛

• دامنه شمول موارد فورس ماژور یا حوادث غیر مترقبه و اثر آنها بر قرارداد؛

• قانون حاکم بر قرارداد و مرجع صالح در حل و فصل اختلافات قراردادی؛

• نحوه و شرایط و مسئولیت واگذاری اسناد معامله از سوی طرفین؛

• خدمات پس از فروش در یک قرارداد بین المللی؛

- اخذ مجوزها، گواهینامه‌ها و کارت‌های بازرگانی؛
- حق واگذاری یا عدم واگذاری قرارداد به شخص دیگر از سوی طرفین یا یکی از آنها.

مهم‌ترین قراردادهای تجاری بین‌المللی

قراردادهای تجاری بین‌المللی دامنه وسیعی از قراردادها را شامل می‌شوند که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از: قرارداد اعطای نمایندگی (فرانچایز / فرانسیز)، قرارداد نمایندگی اعم از انحصاری و غیر انحصاری (قرارداد نمایندگی توزیع، قرارداد نمایندگی فروش و ...)، قرارداد بیع متقابل (Buy back)، قرارداد خرید و فروش، قرارداد واردکننده انحصاری، قرارداد تأمین مالی پروژه‌ها یا فاینانس، قراردادهای حمل و نقل اعم از حمل و نقل داخلی و قرارداد حمل و نقل بین‌المللی کالا، قرارداد انتقال تکنولوژی، قرارداد لیسانس یا حق امتیاز نرم افزار، قراردادهای همکاری و قرارداد مشارکت در سرمایه‌گذاری و ... که هر یک در کنار شرایط اختصاصی و ویژه‌ای که دارند از اصول یکسانی نیز تبعیت می‌کنند. یکی از مهم‌ترین قراردادهای بین‌المللی قرارداد خرید و فروش کالا است. قصد داریم در مطالب بعدی به شرایط آن به تفصیل بپردازیم و اکنون تنها به معرفی آن بسنده می‌شود.

قرارداد خرید و فروش بین‌المللی کالا

هر قراردادی چه در سطح داخلی و در یک کشور منعقد گردد و چه در سطح بین‌المللی منعقد شود نیازمند یک ایجاب (offer) و قبول (acceptance) است. یعنی یک پیشنهادی که از سوی یکی از طرفین مطرح و از سوی طرف دیگر مورد پذیرش و قبولی قرار گرفته است.

قراردادهای بین‌المللی به دلیل اینکه به بیش از یک کشور مربوط می‌شوند اهمیت بسیار زیادی دارند چرا که به نظام حقوقی کشورهای مختلف مربوط می‌شود، به‌عنوان مثال نظام مالیاتی، بیمه حمل و نقل کالاها، استانداردها و الزامات سلامت، قوانین و مقررات صادرات و واردات در کشورها با یکدیگر تفاوت‌های بنیادین و آشکاری دارد، فلذا لازم است در خصوص آن‌ها استانداردها و قواعد به خصوصی رعایت شود.

حقوق تجارت بین الملل - حقوق بازرگانی بین الملل

در واقع حقوق بازرگانی بین الملل بخشی از حقوق تجارت بین الملل می باشد که ویژه قراردادهای بین تجار و شرکت های تجاری در کشورهای مختلف است. حقوق بازرگانی بین المللی به مجموعه ای از قواعد حقوقی، معاهدات و کنوانسیون های بین المللی، مقررات داخلی و عرف ها و رویه های بازرگانی گفته می شود که روابط بازرگانی بین الملل را تنظیم می کند. حقوق بازرگانی بین المللی شامل حال مباحثی می باشد که بین تجار و شرکت های تجاری برای فعالیت های تجاری مانند فروش کالا و خدمات، ارائه مجوزهای بهره برداری (لیسانس)، اجاره به شرط تملیک، نمایندگی، قراردادهای مشارکت در سرمایه گذاری، شیوه های پرداخت، حمل و نقل کالا، بیمه و حل و فصل اختلافات تجاری می شود.

حقوق تجارت بین الملل - تصمیمات دولت ها برای حقوق بازرگانی بین الملل

مورد دیگر کاربرد حقوق تجارت بین الملل که پیچیده تر می باشد مربوط به مقررات ارشادی و مداخله جویانه دولت در مبادلات تجاری و اقتصادی است که بر روابط بازرگانی بین الملل که ماهیت خصوصی دارند تأثیر می گذارد. به عنوان مثال حمایت از سرمایه گذاری خارجی، حمایت از صنایع داخلی، آزادسازی تجارت کالا و خدمات، مبارزه با ایجاد انحصارت و کنترل ورود و خروج ارز از جمله مواردی می باشد که دولت برای کنترل تجارت اتخاذ می کنند و بر روند تجارت فرامرزی که ماهیت خصوصی دارد و بسیار تأثیر گذارند.

یعنی افراد خصوصی تنها چهارچوب محدودیت های حاکم بر تجارت بین الملل اجازه فعالیت اقتصادی دارند و هیچ یک از انواع قرارداد تجاری فرامرزی نمی تواند بدون در نظر گرفتن محدودیت های واردات و صادرات اجرا شود و هیچ مبادله ارزی نمی تواند بدون توجه به مقررات ورود و خروج ارز انجام شود. سرمایه گذاری در یک کشور خارجی نمی تواند بدون لحاظ مقررات تشویق و حمایت از سرمایه گذاری و سایر محدودیت های تجاری اجرا گردد. از همین رو نمی توان حقوق تجارت بین الملل را صرفاً برای قراردادهایی که ماهیت خصوصی دارند در نظر گرفت و باید از تمامی زوایا آن را بررسی کرد.

حقوق تجارت بین الملل - ارتباط بین حقوق کسب و کار بین الملل و حقوق تجارت

بین الملل

حقوق کسب و کار بین الملل، یکی دیگر از آن مواردی است که به صورت گسترده در تجارت های فرامرزی استفاده می شود و به معنای حقوق بازرگانی بین المللی یا حقوق تجارت

بین الملل به کار می رود ولی بین آن و حقوق تجارت بین الملل تفاوت هایی از جهت گستردگی مباحث تحت پوشش و همچنین نگرش به مباحث، وجود دارد. برای تشخیص حقوق کسب و کار بین الملل با حقوق تجارت بین الملل بهتر است این طور بگوییم، مواردی که حقوق کسب و کار بین الملل پوشش می دهد در مقایسه با حقوق بازرگانی بین الملل گسترده تر است.

برای این که موضوع ساده تر شود ابتدا این دو را مقایسه می کنیم. در حقوق کسب و کار بین الملل علاوه بر مباحث حقوق بازرگانی مباحث دیگری نیز مطرح می گردد و این دسته از حقوق نه تنها کلیه فعالیت های اقتصادی از جمله تولید یا توزیع و مصرف را پوشش می دهد بلکه کلیه فعالان اقتصادی مانند تجار، شرکت های تجاری و عاملین را پوشش می دهد. بنابراین حقوق کسب و کار بین الملل شامل مباحث مربوط به حقوق بازرگانی، حقوق شرکت ها، حقوق کسب و کار، حقوق رقابت، حقوق ورشکستگی، حقوق مالیاتی، حقوق قراردادهای وصول مطالبات، ضمانت نامه ها، حسابرسی، داوری و به طور خلاصه هر گونه مقرراتی می باشد که ناظر به فعالیت های اقتصادی و تجاری می باشد. به این دلیل که حقوق کسب و کار بین الملل، یک فرایند پیچیده و فرسایشی می باشد و نیازمند تشخیص و هماهنگی بین عوامل مختلف است، حقوق کسب و کار بین المللی به وجود آمده تا ناظر بر این فرایند پیچیده باشد. حقوق کسب و کار بین الملل ۳ بخش دارد که عبارت اند از :

مسائل قراردادی، حل و فصل اختلافات، و مقررات کنترل کننده.

حقوق کسب و کار بین الملل در مقایسه با حقوق تجارت بین الملل و یا حقوق بازرگانی بین المللی از ادبیات ساده تر، برخوردار است و درک آن برای افرادی که تخصص حقوقی ندارد ساده تر است. تجزیه و تحلیل های حقوقی و نظریه پردازی در حقوق کسب و کار بین المللی کمتر مشاهده می شود و بیشتر به نیازهای عملی و رویه های تجاری توجه می شود. حقوق کسب و کار بین المللی از مباحث حقوق تجارت بین الملل و حقوق بازرگانی بین الملل گسترده تر و جامع تر می باشد.

در پایان می توان گفت که حقوق تجارت بین الملل مباحث حقوق فرامرزی که ماهیت خصوصی دارند، پوشش می دهد. وظیفه اصلی این حقوق نیز ایجاد ثبات و نظم دادن به روابط بازرگانی و تجاری که بین تجار در کشورهای مختلف اجرا می شود، می باشد. در حالی که حقوق بازرگانی بین الملل از حیثه مباحث حقوق اقتصادی بین الملل خارج می باشد ولی

ارتباط نزدیکی با آن دارد و تأثیر متقابل بر یکدیگر دارند. مباحث مربوط به کنترل صادرات و واردات کالاها و خدمات، کنترل ورود و خروج ارز، حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی از جمله مباحثی می‌باشد که در حقوق اقتصادی بین‌الملل مورد بحث قرار می‌گیرد اما خارج از حیطه حقوق بازرگانی بین‌المللی است. ولی این مباحث هم در حقوق اقتصادی بین‌الملل و هم در حقوق بازرگانی بین‌الملل مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند.

به طور خلاصه حقوق بین‌الملل خصوصی شامل قواعد و مقررات می‌باشد که بین تابعان و کشورها وجود دارد حقوق بین‌الملل عمومی مجموعه قواعد و مقرراتی می‌باشد که بین دولت‌ها و روابط آن‌ها با یکدیگر وجود دارد.

از جمله حقوق بین‌المللی دیگر، می‌توان به حقوق تجارت بین‌الملل اشاره کرد، حقوق تجارت بین‌الملل شامل قواعد اصول قوانین و مقرراتی می‌باشد که و روابط تجاری خارج از یک کشور را مورد بررسی قرار می‌دهد.

حقوق تجارت بین‌الملل خود می‌تواند جنبه خصوصی و یا جنبه عمومی داشته باشد. هنگامی حقوق تجارت بین‌الملل جنبه خصوصی پیدا می‌کند که روابط تجاری بین تجار و شرکت‌های تجاری از کشورهای مختلف وجود داشته باشد که در این مورد به آن حقوق بازرگانی بین‌المللی نیز گفته می‌شود و هنگامی که قوانین راجع به کنترل واردات و صادرات و یا مناطق آزاد تجاری و سرمایه‌گذاری‌های تجاری باشد، جنبه عمومی حقوق تجارت بین‌الملل نقش پیدا می‌کند که به آن حقوق اقتصادی بین‌المللی نیز گفته می‌شود.

حقوق بازرگانی بین‌الملل

همان‌طور که گفتیم حقوق بازرگانی بین‌الملل جنبه خصوصی حقوق تجارت بین‌الملل می‌باشد این حقوق در واقع مواردی همچون قراردادهای بین تجار و شرکت‌های تجاری در کشورهای مختلف را مورد بررسی قرار می‌دهد. این حقوق شامل مواردی همچون معاهدات و کنوانسیون‌های بین‌المللی، رویه‌های بازرگانی، مقررات داخلی و عرف بازرگانی نیز می‌باشد. همان‌طور که گفتیم حقوق بازرگانی بین‌المللی قراردادهای بین‌المللی را مورد بررسی قرار می‌دهد بر این اساس در این حقوق عامل‌هایی همچون بازرگانان، شرکت‌های تجاری، پیمانکاران و سازندگان کارخانه‌ها در کشورهای دیگر، وجود دارند.

جنبه عمومی حقوق تجارت بین‌الملل همان‌طور که گفتیم به آن حقوق اقتصادی بین‌المللی

نیز می‌گویند که معمولاً و مسائلی همچون واردات صادرات و مناطق آزاد تجاری را در بر می‌گیرد در این حقوق عامل‌هایی همچون تنظیم کنندگان و روابط و سیاست تجاری وجود دارند که مواردی همچون صادرات و واردات و امور گمرکی و تعرفه‌ها و مالیات‌ها را کنترل می‌کنم در این گروه می‌توان نقش دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی و اتحادیه‌ها و نهادهای جهانی همچون سازمان تجارت جهانی، آنسیترا، اتاق بازرگانی بین‌المللی و... را مشاهده کرد.

قرارداد بین‌المللی

همواره قراردادهای نقش بسیار زیادی در جوامع دارند. یکی از انواع قراردادهای بین‌المللی می‌باشد این قرارداد همچون سایر قراردادهای دارای شرایط و ضوابط می‌باشد یکی از این شرایط وجود یک عنصر خارجی می‌باشد. منظور از انس خارجی تابعیت طرفین یک رابطه قراردادی محل اجرای تعهدات قراردادی یا محل انجام تعهد می‌باشد.

می‌توان گفت قراردادهای بین‌المللی همچون قراردادهای که در داخل خود ایران منعقد می‌شوند نیز باید از مواردی همچون عنوان دقیق قرارداد برخوردار باشد یا به عبارتی موضوع قرارداد مشخص باشد و یا تضمین‌هایی در قرارداد ذکر شود همچنین طرفین قرارداد باید به وضوح مشخص باشد.

در این قراردادها باید دقت بسیار بیشتری وجود داشته باشد و نباید این قراردادها از چارچوب خود خارج شود همچنین در این قراردادها نباید هیچ‌گونه جای ابهامی وجود داشته باشد و مواردی همچون مشخصات دقیق طرفین قرارداد، موضوع و عنوان دقیق قرارداد، محل انعقاد قرارداد مواردی که قرارداد از آن‌ها تبعیت می‌کند، به طور کامل ذکر شوند.

همچنین باید توجه شود قرارداد با قوانین داخلی طرفین قرارداد و همچنین با قوانین بین‌المللی در تعارض نباشند.

به طور خلاصه می‌توان گفت رعایت موارد زیر در انعقاد قرارداد بین‌المللی اهمیت بسیار بالایی دارد.

۱. مشخصات کامل طرفین قرارداد به طور دقیق ذکر شود.

۲. احراز هویت طرفین قرارداد تا سمتی که ادعا می‌کنند را، داشته باشند. برای مثال؛ اگر کسی ادعا می‌کند تاجر می‌باشد، تاجر بودن او احراز و ثابت شود.

۳. شرح دقیق موضوع قرارداد.

۴. عدم تعارض قرارداد با قوانین داخلی طرفین و قوانین بین‌المللی
 ۵. قانون حاکم بر قرارداد و همچنین مرجع صالح جهت رسیدگی به اختلافات.
 ۶. تعیین دقیق محل انجام تعهدات قراردادی همچون ارائه خدمات محل تحویل کالا و...
 ۷. حقوقی که طرفین از آن برخوردارند همچون حق واگذاری قرارداد به شخص ثالث.
 ۸. خدمات پس از فروش در یک قرارداد بین‌المللی
 ۹. اثر فورس ماژور ها بر قرارداد. منظور از فورس ماژور همان عوامل قهری همچون سیل طوفان زلزله می‌باشد.
- و به طور کلی هر موضوعی که ممکن است در قرارداد از اهمیت بالایی برخوردار باشد و تأثیر زیادی و مسئولیت‌های طرفین در قرارداد داشته باشد باید در قرارداد ذکر شود.

واردات

هرگاه کشوری نتواند کالا و یا محصولی را در کشور خود تولید کند و یا تولید آن بسیار پرهزینه باشد و یا نتواند خدمتی را در کشور خود ارائه دهد، در این موارد واردات انجام می‌دهد یعنی کالا یا محصول یا خدمت مورد نظر را از کشورهای دیگر تهیه و آن‌ها را در کشور خود وارد و مصرف می‌کند.

صادرات

صادرات در واقع زمانی انجام می‌شود که کشوری در تولید محصول و یا کالایی بسیار قدرتمند می‌باشد و یا منابعی را به‌طور عظیم دارا می‌باشد در این زمان اقدام به صادر کردن این موارد می‌نماید

در کشور ایران به دلیل اینکه منابع زیاد ذخایر نفتی وجود دارند معمولاً ایران اقدام به صادرات نفت به کشورهای دیگر می‌نماید.

صادرات مجدد

منظور از صادرات مجدد آن است که محصولی از یک کشور به کشور دیگر صادر شود و مجدداً از آن کشور به کشور یا کشورهای دیگر صادر شود به عبارتی کشور دوم یک نوع پل ارتباطی میان کشورهای بعد می‌باشد.

معمولاً کشور دوم هنگامی که می‌خواهد محصول را به کشورهای دیگر صادر کند مقداری بر ارزش آن می‌افزاید.

معمولاً زمانی صادرات مجدد انجام می‌شود که بین دو کشور اعتبارات مستقیم وجود ندارد یا امکان دسترسی بین دو کشور به یکدیگر وجود ندارد و یا در مواردی بین دو کشور توافقات تجاری صورت نمی‌گیرد.

دعاوی و اختلافات تجارت بین‌الملل

در صورتی که بین طرفین قرارداد اختلافی حاصل شود این اختلاف باید در یک مرجع قضایی مورد رسیدگی قرار گیرد.

معمولاً در قرارداد قوانین حاکم و مرجع صالح جهت رسیدگی ذکر می‌شود که در این صورت دعاوی در همان مرجع که در قرارداد شده است رسیدگی می‌شوند اما در مواردی هم که در قرارداد ذکر نشده باشد ممکن است حالات مختلفی پیش بیاید برای مثال طبق قانون داخلی یکی از طرفین قرارداد، در هنگام دعاوی، مرجع صالح جهت رسیدگی کشور محل اقامت فرد باشد و یا اینکه مرجع صالح جهت رسیدگی محل انجام تعهدات باشد و در مواردی نیز ممکن است مرجع رسیدگی محل ایجاد اختلاف باشد که در هر مورد کشور مورد نظر به آن رسیدگی می‌کند و در مواردی که اختلاف قوانین وجود داشته باشد با توجه به قوانین حل تعارض به آن‌ها رسیدگی می‌شود.

به طور کلی حقوق تجارت بین‌الملل که از زیر شاخه‌های حقوق بین‌الملل می‌باشد خود دارای گسترش زیادی می‌باشد که در هر مورد ممکن است حالات مختلفی پیش بیاید اما باید همواره به این نکته توجه کرد که در حقوق تجارت بین‌الملل انعقاد درست قراردادها از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است و این موضوع از اهمیت زیادی دارد که طرفین، قوانین حاکم و مرجع صالح جهت رسیدگی به دعاوی و اختلافات را تعیین و در مورد آن به توافق کامل برسند، چراکه اختلافات در زمینه حقوق بین‌الملل موضوعی بسیار بحث برانگیز است که می‌تواند رسیدگی به آن مدت زیادی به طول بیانجامد پس برای جلوگیری از این‌گونه اتلاف وقت بهتر است که طرفین در مورد تمام موارد به توافق کامل برسند.

مزایای تجارت بین‌المللی چیست؟

وجود یک سری مزایا درباره تجارت بین‌المللی سبب شده تا اغلب کشورها به آن روی آورند. این مزایا شامل موارد زیر می‌باشند:

- تجارت بین‌الملل موجب می‌شود تا اغلب کشورها تمرکز خود را بر روی تولید کالا و خدماتی بگذارند که مختص مهارت، جغرافیا و ظرفیت آن‌ها می‌باشد.

- با استفاده از تجارت بین الملل، کشورها کالا و خدمات مورد نظر خود را با قیمت‌های مناسب به دست آورده و نیازهای خود را رفع می‌کنند.
- در این تجارت موافقت‌نامه‌هایی بین کشورها منعقد می‌گردد که درباره انتقال فناوری خواهند بود. تجارت‌هایی این چنین موجب می‌شود تا کشورها توانایی و فناوری خود را بهبود بخشیده و در این زمینه و امثال آن پیشرفت کنند.
- یکی دیگر از مزایای تجارت بین الملل ایجاد اشتغال برای افراد است. معمولاً کشورها تمایل دارند برای پیشرفت و گسترش تجارت خود اقدامات بیشتری را انجام دهند که به موجب آن باعث ایجاد اشتغال برای بسیاری از افراد خواهند شد.

معایب تجارت بین الملل چیست؟

هر تجارتی علاوه بر مزایا دارای معایبی نیز می‌باشد که در مورد تجارت بین الملل نیز این مسئله وجود دارد.

در واقع اگر بررسی و تحقیقات لازم درباره نحوه تجارت و قوانین مربوط به آن انجام نشود، معایب و مشکلاتی را نیز به همراه خواهد داشت. برخی از معایب تجارت بین الملل عبارت‌اند از:

- نداشتن آگاهی درباره بازارهای خارجی و مشکلات احتمالی ایجاد شده ناشی از عدم آگاهی و شناخت
- ایجاد وابستگی کشور خود به کالاها و خدمات دیگر کشورها که مانع پیشرفت و خودکفایی خواهند شد.
- اطلاعات و اسنادی که مابین طرفین منعقد می‌شود
- پرداخت و مشکلات مبتنی بر آن
- هزینه‌های ناشی از حمل و نقل، تدارکات و مسافت
- عدم اطمینان طرفین و مشکلاتی که بر اساس این موضوع به وجود می‌آید.

دکتر سعید ظریفیان

دکتر علی فراهانی مجد

زمستان ۱۴۰۱